

MULA JAPAN PABALIK NG PILIPINAS: KUWENTONG FACE MASK PARA SA MGA PASAWAY

SYNOPSIS: Three weeks before his original flight back home, he received a notification of his cancelled connecting flight via Hong Kong to Manila. This event alternated plans for a three-day stay in Fukuoka where the first confirmed COVID-19 case involving a resident of Kyushu was reported. This personal essay tackles on the narrative of a Filipino exchange student at Kagoshima University going back home to the Philippines during the starting peak of the COVID-19 Pandemic. From Fukuoka cityscapes back to his hometown in Rizal, he encounters an oblivious incident that opened his mind to a deeper discussion and understanding in gaining an objective viewpoint from how we use and consume face mask in this pandemic.

"One is to one only," Nakangiting sabi sa akin ng kahera sa Daiso Japan matapos ko ilapag ang tatlong kahon na may lamang tatlung pirasong face mask bawat isa.

Huwag niyo sanang masamain kung nagho-hoard ako. Hindi ko kasi alam na may ganung patakarang gayong hindi naman ako masyadong nakaiintindi ng Wikang Hapon. Ihahabol ko rin sana sa Balikbayan box, pampasalubong sa aking pamilya dahil nabalitaan kong nagkakaubusan ng stock ng face mask sa Pilipinas. Praktikal kasi na **pasalubong ito** nung panahon na iyon lalo na't hindi pa tapos ang sakuna ng Bulkang Taal ay kumakaway naman patungong pandemya ang COVID-19.

Bago pa man ang pandemya, marami na akong kuwentong face mask. Tumindi kasi ang namana kong morning allergies mula sa tatay ko. Kaya mahalaga ang pagkakaroon ng face mask para sa akin dahil alas-otso ng umaga ang pasok ko sa Kagoshima University (KU) kumpara sa pasok kong ala-una ng tanghali sa Politeknikong Unibersidad ng Pilipinas (PUP). Maliban sa pagkakaiba sa temperatura ng dalawang bansa, nakikita ko ring salik sa pagtindi ng aking morning allergies ang madalang na ashfall sa Kagoshima City dahil relatibong malapit ang lungsod sa aktibong bulkan ng Sakurajima. Pumapasok pa man din ako sa KU ng pa-bisikleta kung kaya't hampas sa aking pagmumukhang may muta ang hanging umaga na may pinaghalong kalikasan at kalsada.

Dati ay ako lamang ang nagsusuot ng face mask sa klase naming Wikang Nihongo, pero nung pumutok ang balita ng pagkalat ng pandemya—partikular nung nakapasok na ito sa Tokyo, ay iilan na kaming ginawang kaugalian ang pagsusuot ng face mask. Maliit lang naman ang klase namin. Labing-apat lang kami at nagmula sa iba't ibang panig ng mundo, partikular sa Asya at Africa. Apat na mula Tsina (umuwi na pabalik ng kanilang bansa ang isa nung Disyembre), kaming tatlong mula Pilipinas, dalawang mula Uganda at ang iba ay mula sa mga bansang Vietnam, Thailand, Indonesia, Bangladesh, at Malawi.

Kalagitnaan ng Enero ay napansin naming hindi na pumapasok ang tatlo naming kaklase mula sa Tsina. Malapit pa naman sa akin ang isa, si Cindy, dahil sa parehong interes namin sa mga pelikula. Napapansin ko rin na madalas ko na ring makita ang kapitbahay kong Chinese exchange student kumpara bago magpandemya, at hindi rin siya pumapasok sa isang klase namin. Mag-iisang linggo na nung nalaman namin na lahat ng mga Chinese exchange student na umuwi sa kanilang bansa para sa New Year Holiday ay pinag-home quarantine. Kasama na roon si Cindy, na ayon sa mga kaklase namin ay mula raw Wuhan.

Natapos naman ang home quarantine ng mga exchange student mula sa Tsina at awa ng Diyos, walang nagpositibo para sa COVID-19.

Pandemya man o simpleng morning allergies ang dahilan kung bakit nagsusuot ng face mask, makikita ang inisyatibang hindi makahawa sa kapwa bilang pinakapayak na paraan upang ipakita ang pagmamalasakit. Kung ililiban ang personal na perspektiba at titignan sa mas malaking imahen, mahalaga ang gampanin ng face mask lalo na sa aspektong kalusugan. Tinitignan ko ito katulad ng pagtingin ko sa kahalagahan ng isang security guard. Sa isang establisimyento o pamantasan ay limitado lamang ang bilang ng security guard kumpara sa populasyon ng binabantayan nito, ngunit malaki ang gampanin nito sa seguridad ng nakararami. Magkaroon lang ng isang maliit na kapabayaang ay nagkakaroon ng tsansa sa mas malawak na kapahamakan, partikular sa kawastohan. Sa ganitong paraan ay pareho ito sa face mask: maliit na saplot lamang ito sa ating mukha ngunit buong katawan—loob at labas—ang nakadepende para sa kasiguruhan lalo na sa panahon ngayon ng pandemya. Magkaroon lang din ng isang maliit na kapabayaang ay nagkakaroon ng tsansa sa mas malawak na kapahamakan, partikular naman sa kalusugan.

Tatlong araw bago umuwi ng Pilipinas ay namalagi ako sa Fukuoka, kapitbahay na siyudad ng Kagoshima sa Kyushu. Wala naman talaga sa plano ko ang magtagal sa Fukuoka. Naisip ko lang dati na pupunta lamang ako rito para dumalo sa Blackpink World Tour in your Area—concert ng hinahangaan kong Kpop girl group—at direktso balik na rin sa Kagoshima para gamitin ang natitirang linggo kasama ang mga nabuong kaibigan at pamilya sa Japan. Ngunit na-cancel din ang flight ko sa katapusan at inabisuhang magpalit ng flight pauwi dahil sa tumitinding krisis pangkalusugan ng Hong Kong dahil sa COVID-19. Nanay ko na lang ang nag-asikaso ng rebooking hanggang sa nakakuha ako ng flight sa Fukuoka. Dito lang daw kasi may natatanging direct flight sa buong Kyushu pabalik ng Pilipinas. Napaaga tuloy ng limang araw ang balik ko.

Gustong-gusto kong binabalikan ang alaala ng Fukuoka. Ibang-iba at hindi hamak na mas malaki at makulay ito kaysa sa Kagoshima. Nakapunta ako sa Fukuoka Yafuoku Dome (Nihongo: 福岡 ヤフオク! ドーム; simula Pebrero 29, 2020 ay opisyal na tinawag itong Fukuoka PayPay Dome) na kilala bilang pinakamalaking geodesic dome sa buong mundo, at sa Tenjin na kilala bilang downtown area sa Kyushu dahil sa underground mall at sunod-sunod na tindahan. Sa Fukuoka rin ako nakakain ng karaniwan kong nakikita sa Tumblr at Pinterest na makakapal na pancake na may matatamis na toppings. Maliban sa concert na dinaluhan, isa rin sa mga pinakamasaya at makabuluhang karanasan ko ay ang pagsakay sa subway. Nahihibang lang ako sa ayos ng sistemang transportasyon lalo na't ibang-iba ito sa Pilipinas bilang araw-araw na sumasakay ng LRT-2 papasok at pauwi ng PUP. Hindi ko ramdam ang alintana ng dalawang maleta, hand-carry kong manika at masikip na sapatos sa aking paglilibot. Kung pagbabasehan ang aking paglalahad, hindi naman basta-bastang lungsod ang Fukuoka dahil kaakibat ng

kagandahan nito ay ang pagiging matao. Dalawang araw bago ang mga ito, kinumpirmang may isang kaso ng COVID-19 sa Fukuoka. Isang Hapon na nasa kaniyang 60's at walang overseas travel history. Ito ang kauna-unahang kaso ng COVID-19 sa buong Kyushu.

Mga orihinal na retrato sa Fukuoka kung saan kuha ang mga residenteng suot ang kanilang face mask (Kaliwa: Fukuoka Yafuoka Dome - Pebrero 22, 2020; Kanan: Tenjin – Pebrero 23, 2020)

Kahit isang tao lamang ang nakumpirma at dalawang araw na ang lumipas bago ito ilahad sa madla, nariyan pa rin ang anxiety dahil virus ang iniwasan. Hindi kasi nakikita ng mga mata at sari-saring impormasyon ang umiikot sa buong mundo—na hindi mo alam kung ano ang tama at mali—tungkol sa virus na ito. Dagdag pa rito ang mabilis na aksyon nito sa katawan at pagiging maliksi dahil napapasa ito sa pamamagitan ng droplets. Dahil sa nasagap na balita ay sinabayan ng puspusang pag-iingat ang paglalakbay sa lungsod. Lagi kaming may impake na sanitizing wet wipes sa bag at nakahanda na rin ang aming mga face mask. Nariyan ang takot na baka carrier ng sakit ang nakausap ko sa concert, naghain ng pagkain sa amin o kahit sa katiting na hinala na baka mayroong virus ang aming nakatabi sa subway. Sasangga pa rito ang mas malaking takot na baka sa amin pa mag-ugat ang sakit na mauwi namin sa kanya-kanya naming tahanan. Matindi rin naman ang pag-iingat ng mga taong naninirahan sa Fukuoka. Halos lahat ay nakikita mong may suot na face mask, mula sa mga malayang daan hanggang sa loob ng mga pamilihan. Kahit sa concert na dinaluhan, maliban sa pagkakaroon ng temperature check bago makapasok sa benyu ay protocol din ang kailangang may suot na face mask.

Pebrero 24 ang petsa ng departure flight ko pabalik ng Pilipinas. Apat na oras ang byahe pabalik. Puro mga Pilipino ang kasabay ko sa eroplano. Naglalakihan din ang kanilang mga maleta. Mukhang katulad ko rin na uuwi na sa Pilipinas. Siguro kasi wala pa ring kaso ng virus sa Pilipinas at umiinit ang panawagang isara panandalian ang mga paliparan upang maiwasan ang pagpasok ng virus. Natanggap ko naman ang paunahing panawagan na mag-home quarantine ng labing-apat na araw ang mga manggagaling sa ibang bansa, lalo na kung may kaso ng COVID-19 ang bansang pinaggalingan. Sa sobrang pagkasabik ko ay paulit-ulit ko lang pinakikinggan ang kantang “Pauwi Nako” na collaboration ng iba’t ibang local na rapper (malayo ito sa genre na karaniwan kong gusto, Gen Z nga talaga ako). Mabuti at tiniyak ng nanay ko na sa may bandang bintana ang aking upuan kaya nalibang na rin ako kahit wala akong wif. Hindi naman ako

nababagabag sa sunod-sunod na turbulence, mas nababahala kasi ako sa katabi ko. Isa itong Pilipinong lalaki na mukhang nasa 40's na yata. Hindi ako magaling magkabisa ng mukha pero tanda ko ang ubo niyang mahina pero may lutong. Dagdag pa rito, wala siyang suot na face mask.

Nakahiga lang ako sa kamang hindi ko pa nahihigaan muli matapos ang anim na buwan. Buong gabi yata ako praning kung nakasagap ako ng virus. Mas mahirap pa lalo dahil sinarili ko ang pangyayaring ito. Hindi ko masabi sa mga kaibigan ko dahil hindi ko pa sila nasasabihan na nakabalik na ako ng Pinas. Balak ko kasing sorpresahin ang matalik kong kaibigan dahil malapit na ang kaniyang kaarawan. Hindi ko rin masabi sa mga magulang ko dahil baka mag-panic lang din sila lalo pa't patungong pandemic na ang COVID-19 nung panahon na iyon. Mauunawaan ko naman dahil may kapatid akong bata na mas madaling tamaan ng sakit. Higit sa lahat, hindi ko rin alam paano sasabihin kahit kanino dahil alam ko sa sarili ko na mali magbigay suspetsa lalo na kung mabigat ang paksain. Sinusuri ko lang ang katawan ko kung may ubo, sipon o kahit anong hindi normal sa pakiramdam ko. Tanging paniniwala ko na lang ay hindi naman ako pauuwiin kung mayroong na-detect sa akin dahil kahit papano, may tiwala pa naman ako sa makinarya ng ating mga paliparan. Ngayon ay mas napagtatanto ko na mali itong sinarili ko ang agam-agam. Paano kasi kung naging carrier pala ako at pilit ko pa ring minamanhid ang sarili ko? Mukhang mas malalang sitwasyon 'yun. Pinagnilayan ko na lang at pinag-aralan ang karanasan kung bakit hindi nag-face mask ang manong nung gabing 'yun. Ayoko na ring makipagsisihan sa kapwa pero hindi rin naman nagkulang sa impormasyon dahil buong mundo ay may balita sa umuusbong na COVID-19. Higit pa sa lahat, galing na rin siyang Fukuoka kung saan halos lahat ng residente ay naka-face mask simula nung pumutok ang unang kaso ng virus sa lungsod.

Kalaunan ay nakalimutan ko rin ang manong kasabay sa sinarili kong alinlangan. Nakahinga na rin ng maayos matapos ang ilang araw ng pagiging praning. Matapos mag-home quarantine ay pumasok na ako pabalik ng PUP. Na-miss ko ang mga tagpo sa silid-aralan naming maingay at mainit, pati na rin ang pag-uwi sa magkasalungat na takbo ng pasada bilang mabagal mula Stop and Shop hanggang Cubao at mabilis 'pag mula Cubao hanggang Antipolo. Inabisuhan ako ng propesor ko sa Panitikang Filipino na dumalo sa film viewing ng Yanan bilang selebrasyon sa buwan ng kababaihan. Ito ang una kong araw na papasok sa klase para sa semestrang iyon. Hanggang dito sa Pilipinas, nabitbit ko na ang ilang gawi na nakuha ko mula sa Japan gaya ng paglalakad sa kaliwang bahagi ng kalsada, pagtutungo habang nakikipag-usap, at pagsusuot ng face mask papasok sa paaralan. Hindi ko maipagkaila na medyo naninibago ako mula sa anim na buwan kong pag-aaral sa ibang bansa. Hindi lang pala limitado ang culture shock sa pagtira sa ibang bansa, nangyayari rin pala ito 'pag babalik na sa bansang pinanggalingan. Sa mga panahong 'yun ay bihira ka pa rin makakita ng mga taong naka-face mask, pero mas rumami naman ang nagsusuot kumpara dati. Sampu na kasi ang kumpirmadong kaso ng COVID-19 sa Pilipinas nung panahon na iyon.

Nakalampag ang buong PUP sa balitang sinuspinde ang klase sa Maynila. Habang lumilipas ang mga oras sa araw na iyon, umabot ang kaso ng virus sa dalawampu kaya isang linggo munang isususpinde ang klase. Tanda ko pa ang lahat mula sa hiyawan hanggang sa mataong koridor ng pamantasan. Sabay na umuwi ang lahat, tahak ang mga daang walang kasiguraduhan kung may bakas ng sakit lalo na't kinagabihan ay dineklara ni Pangulong Duterte bilang state of public health emergency ang ating bansa.

Ang unang pasok ko pala sa PUP para sa semestrang iyon ay huli na rin pala. Kinikilala ko ang mga lokal na gobyerno sa parehong pagtingin ng kahalagahan sa pag-suot ng face mask dahil sa patuloy na pag-udyok nito sa publiko at inisyatiba na gawin itong mandato bilang aparatong kinakailangang isuot tuwing lalabas ng bahay. Ikinatutuwa ko rin na lumalabas sa pag-aaral ng Yougov, isang research firm mula sa United Kingdom, na nangunguna ang mga Pilipino sa pagsusuot ng face mask tuwing lalabas ng bahay kumpara sa mga mas mauunlad na bansa tulad ng Amerika, Japan at France. Ngunit nauunawaan ko kung bakit hirap pa rin sa ilang Pilipino na gawing kaugalian ang pagsusuot ang face mask—'pasaway' na kung tawagin ng iilan. Ang taong mahilig kumilos o gumawa ng laban sa tuntunin o kaugalian ay karaniwang tinatawag na pasaway. Dahil sa nangyaring ECQ sa Pilipinas, kadalasang ginagamit ang salitang 'pasaway' upang ilarawan ang mga taong lumalabag sa mga patakarang ipinatupad ngayong pandemya tulad ng curfew, mass gathering at paglabas ng bahay ng walang quarantine pass, valid ID, face mask at/o face shield. Naglipana rin ang samu't saring poster at abiso na may mga katagang "Bawal ang Pasaway" hanggang sa kaswal na itong ginagamit ng mga politiko sa kanilang mga pahayag. Kawili-wili sa akin ang salitang ito dahil kung hihimayin ay galing ito sa salitang-ugat na 'saway', salungat sa kahulugan ng pasaway. Ang saway ay tumutukoy sa pagpigil o pagbabawal upang huwag ituloy ang gagawin. Hindi sa hindi ako naniniwalang walang malasakit ang mga taong ito, bagaman may mga dahilan bakit at maaring ekonomikal ito ngunit mas gusto ko pagtuunan ng pansin sa lenteng kultural kung saan mas mahirap umalpas.

Kung pagbabasehan ang kasaysayan, natuklasan ko na wala naman tayong epidemya o naging malalang kinatunguhan sa ilalim ng pandemya ngayong 2000s kung saan ang puspusang metodo ng prebensiyon ay ang pagsusuot ng face mask. Para sa akin, ang pinakamatunog na epidemyang nagkaroon tayo ay ang Dengue. Hindi naman kinakailangan ng face mask dito bilang prebensiyon, tanging wastong paglinis lamang ng kapaligiran upang hindi mamahayan ng mga lamok na carrier ng sakit na ito. Ekonomikal din ang naging tugon sa bird flu kung saan nag-ban ng poultry product imports mula sa ibang bansa ang Pilipinas. Kung hindi man 'yun, ito ay ang pagpaslang sa libo-libong manok sa mga poultry farm na maaring maging carrier. Mayroon pa rin namang pandemya ng AIDS sa ating bansa, ngunit politikal ang naging pagtugon nito sa bisa ng Reproductive Health Law at pagsusulong ng Sex Education sa ating bansa. Kumpara sa pagtugon sa COVID-19 ng pamahalaan, mas matiwasay naman ang aksyon ng Kagawaran ng Kalusugan noong panahon ng SARS kung saan dalawa sa labing-apat na kasong naitala ang namatay. Hindi rin naging pokus na prebensiyon ng Kagawaran ng Kalusugan sa anumang epidemya o pandemya ang pagsusuot ng face mask, bagkus ay ginawang praktikal na alternatibo rito ang pagsusulong ng sneezing etiquette o pagtatakip ng bibig at ilong gamit ang panyo o tisyu kung may ubo't sipon o di kaya'y babahing.

Nakita lamang ang face mask bilang kahalagahan dahil sa pagputok ng Bulkang Taal. Kahit nasa Batangas ang bulkan, hindi ligtas ang Metro Manila sa matinding ash fall. Mabilis nagkaubusan ng stock kung kaya'y tumaas ang demand at presyo kumpara sa mga panahong hindi pa ito binibigyang pansin. Bilang nagkakaubusan ng materyales, ginawang alternatibo sa mga clinical face mask ang mga cloth face mask.

Nakatutuwa pero namuo rin sa aking isipan ang pinakapayak na dahilan: kaya nahihirapan tayo sa kasanayang pagsusuot ng face mask dahil hindi naman kasi talaga halos lahat komportable na may saplot sa ating mukha. Biglaan ang pagkasanay natin sa pangangailangang magsuot ng face mask bilang prevention kung kaya't minsan ay nagiging makakalimutin.

Naisip ko rin na dahil ba malaking bahagi ng ating kultura ang ekspresyon? Sumagi lang naman 'to sa isip ko dahil naalala ko ang sinabi ng propesor namin sa Cultural Understanding sa KU, likas daw na high context ang kultura ng mga Pilipino. Ibig sabihin nito, ang komunikasyon natin ay nakadepende sa sitwasyon at implikasyon. Marami raw tayong pahiwatig sa paraan ng ating pagpapahayag. Kung parehong daluyan ng ating emosyon ang mga mata at labi, epektibo pa rin ba ang ating pakikipag-uugnayan? Ito ba ang dahilan kung bakit mahirap gawing kasanayan ng iilan ang pagsusuot ng face mask? Sa takot na ma-'maling akala'?

Mariin at mabilis ko rin namang binabasura ang agam-agam na ito. Hindi naman siguro tama maging batayan ng ekspresyon ang face mask. Kahit na iba't iba tayo ng punto't tono ng pananalita, magaling din naman makipag-usap ang ating mga mata. Kasabay din nito ang bisa sa paggalaw ng ating mga kamay sa pagpapadala ng mga sinyales at pahiwatig. Hindi rin patas ang dahilang ito sa mga kapatid nating muslim na nagsusuot ng Niqab bago pa man ang pag-usbong ng face mask dahil sa pandemya. Bagaman ay magkahiwalay na aspekto ito—medikal at relihiyon, patunay naman na hindi hadlang sa pakikipagtalastasan ang Niqab dahil malakas pa rin sa mahabang panahon ang kanilang industriya bilang mga mangangalakal. Hindi dapat maging balakid tungo sa epektibong komunikasyon ang anumang saplot sa mukha. Sa mga panahong tulad ng ganito, ang dapat na pinapalakas natin maliban sa resistensya ng katawan ay ang ating kolektibismo bilang bayan upang ganap na magkaunawaan.

Siguro nga, ang dulot ng pandemyang ito ay ang pagtatakda ng panahong magwawakas sa konsepto ng indibidwalismo. Hindi ko kailan man gustong iromantisa ang face mask o pandemyang ito dahil tanda pa rin ito ng mga taong nawalan ng kakilala, kaklase, katrabaho, kaibigan, kasintahan, kapatid, o kapamilya. Ngunit kung pagtatagpiin natin ang mga naganap sa pandemyang ito, tanda rin ito ng ating pagkakaisa na umahon at umalpas hindi lang bilang isang bayan o bansa, pati na rin bilang isang mundo. Mula sa katiting na pagkakaisa sa mga bagong pinagkakaabalahan tulad ng panonood ng K-Drama, paggawa ng Dalgona, pag-o-online selling, pag-beyk ng iba't ibang klase ng pandesal, paghirang sa mga bagong Plantitos at Plantitas, o ano mang nauso na gawaing nabuo habang nakakulong sa bahay; hindi na ako nagulat na tayo muli ay magkakaisa ng may mas pagpapahalaga sa panawagang tulad ng karapatang pantao, demokrasya, at pagkapantay-pantay. Halimbawa na rito ay ang Black Lives Matter na umaatake sa patuloy na rasismo sa mga Black Americans.

Kung kaya't kasama na sa pagkakaisang ito ay ang patuloy na paghihikayat sa kagawiang pagsusuot ng face mask. Sa paraang ito ay hindi na tayo nagiging isahang panauhin, nagiging bahagi na tayo ng lipunang may malay at pinag-iisa ng pagsubok. Maliban sa nagiging anonymous tayo, mas nagiging madaling makihalo at makiisa sa tao dahil nagiging uniporme ang ating itsura. Sa tingin ko ay kahit na lagyan pa ito ng sari-saring palamuti, bigyan ng brand o kulayan ay pareho pa rin naman itong sinasabit sa tainga upang saplutin ang bibig at ilong para sa virus na pareho nating lahat na iniwasan. Hakbang ito sa pagwawaksi ng kaisipang stereotypical dahil hindi na natin tinitimbang ang kagandahan base sa mukha ng tao. Nawawalan tayo ng stereotypical na imahen ng maganda o matalino, bagkus ay mas binubukas natin ang ating sarili

sa pagsusuring mas mataimtim at lohikal. Saksi na rito ang hindi natin pagpapalagpas sa mababantot na ugali ng ilang artista o mga maimpluwensyang tauhan na hindi kayang takpan ng anumang disenyo ng face mask.

Ilan lamang ito sa mga pagbabagong kultural na naranasan natin ngayong pandemya. Mula sa mga pagbabagong ito ay papasok ang ating katatagan o resiliency upang maging paraan ng ating pakikipagbagay. Sa pakikipagbagay naman ay masisiguro natin ang ating pagiging buhay. Nalamangan ng mga ipis ang higitang mga dinosaur dahil mabilis sila makibagay sa kapaligiran. Kaya ding mamuhay ng mga halamang dagat na walang tanaw ng araw kahit na may likas silang abilidad ng photosynthesis, dahil nagmumula ang sustensyang ito sa mga mineral na nahanap lamang nila sa ilalim ng tubig. Sa kaso naman ng mga tao ay mayroon tayong kapasidad upang magdesisyon, manindigan at maging malikhain. Kaya tayo bumabalikwas sa tunay na mukha ng katatagan dahil sa ating mga tradisyonal na pananaw. Bagaman, ang taong may tradisyonal na pananaw ay optimista sa nakaraan at pesimista sa hinaharap. Ang manipestasyon sa pagtutol ng posibilidad sa mga mas madiskarte at makabagong paraan sa paghahanap ng solusyon sa ating mga suliranin ay pinagbabalat-kayo ng tradisyonal na pananaw bilang prehuwisyo at kumpormidad. Hindi tunay na katatagan ang nakikita natin sa balita na ginagamit ang dahon ng saging bilang kanyang face mask. Ang tunay na katatagan ay ang pagdidiin sa aksyong nararapat sa ating pangangailangan upang wala nang tao ang gagamit ng dahon ng saging bilang kanyang face mask.

Dalawang araw bago ang malawakang pagpapatupad ng ECQ sa Luzon, dumating ang Balikbayan box ko mula Japan. Laman lang naman nito ay mga damit kong hindi nagkasya sa maleta, ilang mga kagamitan ko sa dorm, mga librong binili para sa klase, at ilang pasalubong.

Nag-alangan pa nga ako na darating itong naaayon sa iskedyul. Baka kasi naipit sa immigration at hindi bigyang prioridad dahil hindi naman necessity ang nilalaman. Maliban sa pinabili nilang pambasa ng blood pressure na Omron, hinanap din sa akin nina lolo at lola ang napangako kong isang box ng face mask para sa kanila.

Nakalimutan kong sabihin sa kanila na kulang ang nabili ko dahil sa patakarang anti-hoarding ng Japan. Ayos lang naman daw dahil nakabili pa naman sila ng extra at kasya pa naman daw 'yun. Kung maubos ay pwede naman daw panyo na lang.

Hay, pasaway.